

CORPURILE DELICTE

Vasile BÎCU,
doctorand

SUMAMARY

In most cases, the perpetration of a misdemeanour is marked by fingerprints left on certain objects at the crime scene and also by leaving objects themselves at the crime scene or near it.

Corpus delicti can sometimes provide more exact information than real witnesses and never raises the suspicion of bad faith, which can be encountered at times in persons called as witnesses.

Therefore, criminal justice bodies must proceed with great care in their investigation done at the crime scene in order to discover and retrieve corpora delicti which could be used in order to find the truth in the criminal case.

În cele mai multe cazuri, săvârșirea unei infracțiuni este marcată și prin urmele lăsate pe anumite obiecte la locul faptei, prin însăși lăsarea unor obiecte la locul săvârșirii infracțiunii sau în apropierea acestui loc [1, p. 223].

Corpurile delictive pot furniza uneori informații mai exacte decât martorii adevărați și nu ridică niciodată suspiciunile relei-credințe care poate fi întâlnită, uneori, la persoanele chemate ca martori.

În acest sens, organele judiciare penale trebuie să procedeze cu mare grijă la cercetările ce se fac la locul săvârșirii infracțiunii pentru a descoperi și ridica corpurile delictive care pot fi folosite în vederea aflării adevărului în cauza penală.

Denumite și „martori muți” ai înfăptuirii justiției, mijloacele materiale de probă pot furniza uneori informații mai exacte decât martorii adevărați și nu ridică niciodată suspiciunile relei-credințe care poate fi întâlnită, uneori, la persoanele chemate ca martori [2, p. 177].

În literatura de specialitate, mijloacele materiale de probă sînt denumite și probe materiale [3, p. 150]. Mijloacele materiale de probă au o importanță deosebită în rezolvarea cauzelor penale, ele furnizînd uneori informații prețioase privind infracțiunea și autorul ei. Rolul și importanța mijloacelor materiale de probă sporesc odată cu perfecționarea metodelor de cercetare criminalistică a urmelor infracțiunii. Uneori, cele mai neînsemnate obiecte (resturi de alimente și de cosmetice, resturi de lemn, resturi

de metal, cioburi de sticlă etc.) pot conduce la deslușirea unor aspecte cu o pondere deosebită în aflarea adevărului [4, p. 115].

Avînd în vedere conținutul dispozițiilor art. 158 CPP [5, p. 83,84], mijloacele materiale de probă pot fi cuprinse în patru grupe:

- obiecte care au fost folosite sau au fost destinate să servească la comiterea infracțiunii (de exemplu, cuțitul de care s-a servit făptuitorul la săvârșirea omuciderii);

- obiecte care sînt produsul infracțiunii (de exemplu, monede false, armele fabricate, alimente sau băuturi falsificate);

- obiecte care conțin sau poartă o urmă a faptei săvârșite (de pildă, hainele infractorului pe care se găsesc pete de sânge, manuscrisul contrafăcut, în cazul falsului material);

- orice alte obiecte care servesc

la descoperirea infracțiunii, constatarea circumstanțelor, identificarea persoanelor vinovate sau pentru respingerea învinuirii ori atenuarea răspunderii penale (bani sau alte valori ori obiecte și documente). De exemplu, la cercetarea unui furt prin spargere, s-a descoperit o bucată de pînză de in în care s-a înfășurat limba clopotului de alarmă de la fereastra victimei, pentru a amortiza sunetul. La percheziția corporală făcută mai multor bănuți, s-a descoperit că buzunarul stîng al pantalonului numitului P.I., prezenta o parte lipsă, în care se încadra perfect bucata de pînză descoperită la locul faptei. Pe lângă potrivirea perfectă a marginilor, bucata de pînză prezenta aceeași stare de uzură, același format al țesăturii și o evidentă continuitate a petelor de murdărie.

Pentru valorificarea în bune condițiuni a mijloacelor materiale de probă se impune a se proceda cu mare atenție atît în vederea depistării lor, cît și în vederea conservării și cercetării de laborator.

În acest sens, organele judiciare penale trebuie să procedeze cu mare grijă la cercetările ce se fac la locul săvârșirii infracțiunii pentru a descoperi și ridica obiecte materiale care pot fi folosite în vederea aflării adevărului în cauza penală [6, p. 326].

Pentru recunoașterea unui obiect drept corp delict trebuie îndeplinite următoarele condiții:

- dacă, prin descrierea lui detaliată, prin sigilare, precum și prin alte acțiuni întreprinse imediat după depistare, a fost exclusă posibilitatea substituirii sau modificării esențiale a particularităților și semnelor sau a urmelor aflate pe obiect;

- dacă a fost dobândit prin unul din următoarele procedee probatorii: cercetare la fața locului, percheziție, ridicare de obiecte, precum și prezentat de către participanții la proces, cu ascultarea prealabilă a acestora.

- există o ordonanță a organului de urmărire penală sau o încheiere a instanței de judecată în acest sens.

Dacă aceste condiții sînt îndeplinite, corpurile delict se păstrează la dosar, în principiu.

Prin excepție, există mai multe cazuri în care păstrarea lor la dosar nu este posibilă:

- corpurile delict care, din cauza volumului sau din alte motive, nu pot fi păstrate împreună cu dosarul. Acestea vor fi fotografiate și fotografiile se anexează la procesul-verbal respectiv. Obiectele voluminoase, după fotografiere, pot fi sigilate și transmise spre păstrare persoanelor juridice sau fizice. În acest caz, în dosar se va face mențiunea respectivă.

- substanțele explozive și alte obiecte care prezintă pericol pentru viața și sănătatea omului. Din acest motiv nu pot fi păstrate în calitate de corpurile delict, fapt confirmat prin concluzia specialiștilor în domeniu, în baza ordonanței organului de urmărire penală autorizate de judecătorul de instrucție, se nimicesc prin metodele respective. În caz de urgență, cînd există pericol iminent pentru viața oamenilor, substanțele explozive pot fi nimicite, în urma concluziei specialistului, fără auto-

rizarea judecătorului de instrucție, cu prezentarea materialelor respective, în termen de 24 de ore, judecătorului de instrucție pentru efectuarea controlului legalității acestei acțiuni procesuale.

- substanțele narcotice, psihotrope și precursorii pot fi păstrați în calitate de corpurile delict în cantități mici (mostre), suficiente pentru utilizarea lor în calitate de probe pentru efectuarea expertizei, împachetate și sigilate de către un expert. Excedentele de aceste substanțe vor fi predate instituțiilor abilitate sau nimicite în baza ordonanței organului de urmărire penală autorizate de judecătorul de instrucție.

- metalele nobile și pietrele prețioase, perlele, valuta națională și străină, carturile, carnetele de plată, hârtiile de valoare, obligațiile, care pot fi recunoscute corpurile delict se transmit spre păstrare la instituțiile Băncii Naționale. Numai dacă valuta străină, banii lichizi naționali, obligațiile, ridicate în cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală conțin semne individuale în urma săvârșirii infracțiunii se vor păstra în dosar.

Ca regulă, corpurile delict și alte obiecte vor fi păstrate pînă la soluționarea soartei lor prin hotărâre definitivă a organului de urmărire penală sau a instanței.

Prin excepție, în caz de conflict referitor la apartenența obiectului recunoscut corp delict, litigiul se soluționează în ordinea procedurii civile și un asemenea obiect se păstrează pînă la momentul cînd hotărârea pronunțată în cauza civilă devine irevocabilă.

Legea stabilește măsuri obligatorii ce trebuie respectate, pentru asigurarea păstrării corpurilor delict și a altor obiecte în cadrul desfășurării procesului penal, în vederea prevenirii pierderii, deteriorării, alterării, atingerii între ele sau

amestecului corpurilor delict ori al altor obiecte.

Astfel, în cazul transmiterii lor pentru efectuarea unei expertize sau a unei constatări tehnico-științifice sau medico-legale, precum și la transmiterea cauzei altui organ de urmărire penală sau altei instanțe judecătorești, în documentul de însoțire, în anexele la el și în informația anexată la rechizitoriu se indică toate corpurile delict și alte obiecte care au fost anexate la dosar și pe care îl însoțesc, precum și locul lor de păstrare dacă ele nu sînt anexate la dosar.

La transmiterea cauzei în care figurează corpurile delict, organul care primește cauza verifică prezența obiectelor anexate la dosar în conformitate cu datele menționate în documentul de însoțire a cauzei. Despre rezultatele acestei verificări se face mențiune în documentul de însoțire.

Pînă la soluționarea cauzei penale, procurorul, în faza urmăririi penale, sau, după caz, instanța dispune restituirea către proprietarul sau posesorul legal:

- a produselor ușor alterabile;
- a obiectelor necesare acestuia pentru viața cotidiană;
- a animalelor domestice, pasărilor, altor animale care necesită îngrijire permanentă;
- a automobilului sau a unui alt mijloc de transport, dacă acesta nu a fost sechestrat pentru asigurarea acțiunii civile în cauza penală sau a posibilei confiscări speciale a bunurilor.

Corpurile delict voluminoase care necesită condiții speciale de păstrare și care nu au pe ele urme ale infracțiunii, precum și alte corpurile delict, cu excepția celor care au servit la săvîrșirea infracțiunii și care păstrează pe ele urmele infracțiunii, se transmit instituțiilor fiscale respective pentru a fi utilizate, păs-

trate, îngrijite sau comercializate.

În cazul în care proprietarul sau posesorul legal al corpurilor delictive menționate mai înainte nu este cunoscut sau dacă restituirea lor este imposibilă din alte motive, ele se predau instituțiilor fiscale respective pentru a se decide utilizarea, păstrarea, îngrijirea sau comercializarea acestora cu transferarea banilor încasați la contul de depozit al procuraturii sau al instanței de judecată respective.

Banii marcați, asupra cărora au fost îndreptate acțiunile criminale, se trec în venitul statului, iar echivalentul lor se restituie proprietarului de la bugetul de stat. La cererea victimei, echivalentul banilor recunoscuți drept corpuri delictive poate fi restituit în temeiul hotărârii judecătorești de instrucție.

În cadrul soluționării cauzei în fond se hotărăște chestiunea cu privire la corpurile delictive. În acest caz:

- uneltele care an servit la săvârșirea infracțiunii vor fi confiscate și predate instituțiilor respective sau nimicite;

- obiectele a căror circulație este interzisă vor fi predate instituțiilor respective sau nimicite;

- lucrurile care nu prezintă nici o valoare și care nu pot fi utilizate vor fi distruse, iar în cazurile în care sînt cerute de persoane ori instituții interesate, ele pot fi remise acestora;

- banii și alte valori dobîndite pe cale criminală sau asupra cărora au fost îndreptate acțiunile criminale, în baza sentinței instanței, se restituie proprietarului sau, după caz, se trec în venitul statului. Celelalte obiecte se predau proprietarilor legali, iar dacă aceștia nu sînt identificați, se trec în proprietatea statului. În caz de conflict referitor la apartenența acestor obiecte, litigiul se soluționează în ordinea procedurii

civile. Banii marcați, asupra cărora an fost îndreptate acțiunile criminale, se trec în venitul statului, iar echivalentul lor se restituie proprietarului de la bugetul de stat;

- documentele care constituie corpuri delictive rămîn în dosar pe tot termenul de păstrare a lui sau, la solicitare, se remit persoanelor interesate;

- obiectele ridicate de organul de urmărire penală, dar care nu au fost recunoscute corpuri delictive, se remit persoanelor de la care au fost ridicate.

Valoarea obiectelor alterate, deteriorate sau pierdute în urma efectuării expertizei și a altor acțiuni legale se atribuie la cheltuielile judiciare. Dacă aceste obiecte au aparținut învinutului, inculpatului sau persoanei civilmente responsabile, contravaloarea acestora nu se restituie. Dacă aceste obiecte au aparținut altor persoane, contravaloarea lor se restituie, prin sentință, din bugetul de stat și poate fi încasată de la condamnat sau de la partea civilmente responsabilă.

În caz de achitare a persoanei, precum și în caz de scoatere de sub urmărire penală pe temei de reabilitare, contravaloarea obiectelor alterate sau pierdute în cadrul efectuării expertizei sau a altor acțiuni legale se restituie proprietarului sau posesorului legal, indiferent de calitatea lui procesuală, din bugetul de stat.

În cazul în care corpurile delictive au fost transmise conform destinației potrivit prevederilor art. 161 alin. (3) instituțiilor fiscale, proprietarului sau, după caz, posesorului legal și se restituie obiecte de același gen și calitate sau i se plătește contravaloarea lor pornind de la prețurile libere în vigoare la momentul compensării.

Aceste mijloace de probă au forță probantă. Trebuie observat, însă că, uneori, corpurile delictive furni-

zează informații cu valoare probantă deosebită, care se constituie în probe directe.

Astfel, în cazul infracțiunilor a căror latură obiectivă este caracterizată prin deținerea unor obiecte interzise de lege, asemenea obiecte găsite la o anumită persoană constituie probe directe de vinovăție. Uneori, corpurile delictive sînt probe indirecte (de exemplu, deținerea de instrumente în vederea falsificării de valori).

În aprecierea corpurilor delictive nu trebuie pierdut din vedere faptul că, uneori, acestea pot fi create artificial, în scopul de a îngreuna activitatea de cercetare. De aceea, evaluarea informațiilor pe care le pot furniza aceste categorii de mijloace de probă trebuie făcută cu multă atenție, urmărindu-se ca, întotdeauna, datele ce pot fi desprinse din cercetarea mijloacelor materiale de probă să se coordoneze cu celelalte probe din dosarul cauzei.

Bibliografie:

1. T. Carpov. *Drept penal. Partea generală*. Chișinău. Știința. 1994.
2. N. Volonciu. *Tratat de Procedură Penală*. București: Editura Paideia. 2001.
3. V. Dongoroz. S. Kahane. G. Antoniu. C. Bulai. N. Iliescu. R. Stănoiu. *Explicații teoretice ale Codului de Procedură Penală Română*. București: Editura Academiei Române. 2003.
4. Alexandru Borodea. *Manual de drept penal. Partea specială*. Chișinău. 2004.
5. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova. Partea generală. Titlul IV. Chișinău, 2007.
6. Igor Dolea. Dumitru Roman. Iurie Sedlețchi. Tatiana Vizdoagă. Vasile Rotaru. Adrian Cerbu. Sergiu Ursu. *Drept procesual penal*. Chișinău. 2004.